

ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ РЕСУРСНОЇ БАЗИ НА ПРИБУТОК БАНКУ

*Н. В. Валенюк, старший викладач, Національна металургійна академія України,
NatalyaValenik@i.ua,*

*Г. О. Суботіна, асистент, Національна металургійна академія України,
ann777ua@gmail.com*

У статті здійснено аналіз ресурсів ПАТ «ОТПБАНК». Оцінено ефективність їх використання за останні три роки. Запропоновано визначення впливу ресурсної бази на прибуток банку з використанням моделі кореляційно-регресійного аналізу. За результатами побудованої моделі розраховано прогноз структури ресурсів ПАТ «ОТПБАНК». Зроблено висновок, що побудована модель дала змогу визначити фактори, які спричиняють найбільший вплив на фінансовий результат, а саме строкові кошти клієнтів та кошти клієнтів до запитання. Подальші прогнози можуть бути спрямовані на визначення впливу структури ресурсної бази банку (зокрема співвідношення строкових коштів клієнтів та коштів клієнтів до запитання) на фінансовий результат ПАТ «ОТПБАНК».

Ключові слова: ресурси банку, прибуток банку, строкові кошти клієнтів, кошти клієнтів до запитання, моделі кореляційно-регресійного аналізу, структура ресурсної бази банку.

Постановка проблеми. Вітчизняна економіка на нинішньому етапі розвитку перебуває на стадії трансформаційних перетворень, кардинальних змін у господарському комплексі та інноваційних процесів у всіх галузях виробництва, переорієнтації ринків збуту виробленої продукції, інтеграції в європейський і світовий економічний простір. Водночас для успішного вирішення і реалізації зазначених процесів та досягнення максимальної результативності потрібні значні фінансові ресурси [1].

Своєю чергою, на сьогодні забезпечення фінансовими ресурсами різних сфер економічної діяльності є нерівномірним, переривчастим і не завжди в потрібних обсягах, і саме тому визначальним фактором стабільності та поступального і послідовного розвитку національного господарства є розвинена банківська система, головним завданням якої, власне, і акумуляція та перерозподіл грошових коштів між тими, у кого є їхній надлишок, і тими, кому вони так потрібні. Зважаючи на виняткову значущість банківського сектору, об'єктивно необхідним є підтримка стабільності в ньому та запровадження прогресивних технологій і використання відповідних умов щодо забезпечення високого рівня формування банківських ресурсів, потрібних їх обсягів та забезпечення виняткової результативності функціонування банківської системи і, відповідно, спри-

яння її розвитку на національному рівні [5].

Зважаючи на зазначене, сфера формування банківських ресурсів є досить важливою та актуальною, особливо в сучасних умовах, умовах військової агресії та нестабільної політичної ситуації [10].

Проблеми ресурсного забезпечення діяльності комерційних банків, залежності між обсягом, складом ресурсів та досягнутими результатами діяльності актуалізовані сучасними динамічними процесами розвитку економіки, функціонуванням суб'єктів господарювання [11].

Банківська система має володіти сукупністю ресурсів, достатніх для кредитування потреб суб'єктів господарської діяльності, формування відповідних резервів, підтримки власної ліквідності. Зміцнення ресурсного потенціалу комерційних банків є передумовою поживлення інвестиційної активності та забезпечення сталого економічного зростання, особливо за кризових ситуацій в економіці країни [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням аспектів формування та управління ресурсами банків присвячені роботи багатьох українських науковців: тенденції та підходи до формування ресурсної бази банків розглянуто в працях Алілуйко М. С. [1], Волкової Н. І. [2], Вядрової І. М. [3], Ігнатишин М. В. [5], Русинко М. К. [10],

Фурсової В. А. [11]; дослідженню та удосконаленню методик оцінки ресурсного потенціалу, аналізу методів мобілізації та управління ресурсами присвячено розробки Жмурко Н. В. [4], Коваленко М. О. [6], Кудляк Ю. В. [7], Рудянова Т. М. [9] та інших науковців.

Формулювання мети статті. Метою статті є оцінка рівня та визначення впливу ресурсної бази на прибуток банку з використанням моделі кореляційно-регресійного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах становлення фінансового ринку в Україні, реструктуризації банківської системи, комерційні банки повинні здійснювати зважену реалістичну стратегію подальшого розвитку, адаптованого до вимог ринку. Вибір оптимального шляху формування ресурсної бази, який враховуватиме адекватну економічну ситуацію і сприятиме надійному розв'язанню дилеми «прибутковість-ліквідність», є одним з основних завдань комерційного банку.

В таблиці 1 надано аналіз ресурсів ПАТ «ОТПБАНКу» за період 2014–2017 роки. Горизонтальний аналіз свідчить про те, що протягом 2014–2016 років загальна сума пасивів банку постійно зростає. Так, в 2015 році ця сума більше за значення 2014 року на 310 256 тис. грн., або на 1,49 %. Таке зростання обумовлене зростанням суми зобов'язань на 238 461 тис. грн. (+1,24 %) та суми капіталу на 71 795 тис. грн. (+4,56 %). Протягом наступних періодів темпи зростання значно зросли. Так, сума пасивів ПАТ «ОТПБАНК» в 2016 році зростає порівняно із 2015 роком на 3 677 913 тис. грн. (+17,39), що обумовлено зростанням зобов'язань на 2 763 245 тис. грн. (+14,16 %) та суми капіталу на 914 668 тис. грн. (+55,56 %). Таке зростання капіталу обумовлене зростанням суми акціонерного капіталу на 68,64 %, тобто на 2 517 837 тис. грн. Вертикальний аналіз пасивів банку свідчить про те, що протягом всього періоду дослідження ресурси банку здебільшого сформовані за рахунок зобов'язань. Частка зобов'язань в сукупних пасивах банку становила 92,45 %, 92,22 % та 89,69, відповідно на кінець 2014, 2015 та 2016 років. Протягом всіх трьох періодів дослідження зобов'язання сформовані біль-

ше ніж на 69 % (в 2014 році), на 86,62 % в 2015 році та на 87,80 % в 2016 році за рахунок рахунків клієнтів. Частка даної статті в сукупних зобов'язаннях постійно зростає. Така структура пасивів ПАТ «ОТПБАНК» потребує аналізу ефективності використання ресурсів.

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів комерційного банку проводиться в декілька етапів. На першому етапі необхідно провести аналіз ефективності використання банком ПАТ «ОТПБАНК» його зобов'язань.

Для оцінки ефективності використання банком своїх зобов'язань використовуються такі показники [4]:

- ефективність використання платних пасивів;
- ефективність використання сукупних зобов'язань.

Аналіз наведених показників здійснюється у динаміці, а також порівнянням фактичних показників з їх нормативними значеннями. В таблиці 2 надано аналіз ефективності та повноти використання ресурсної бази.

За даними таблиці 2 видно, що дохідні активи протягом періоду, що аналізується мають постійне зростання – в 2015 році сума даного показника перевищує суму попереднього періоду на 768 94 тис. грн. або на 4,18 %, в 2016 році, порівняно із 2015 роком зростання більш суттєве (+ 2 482 127 тис. грн., або +12,45 %), за 3 квартали 2017 року зростання порівняно із попереднім періодом, що аналізується, становило 8,98 %, або 1 943 664 тис. грн. Таке постійне зростання протягом всього періоду свідчить про те, що банк ефективно використовує свої ресурси. Платні пасиви також вказують на тенденцію до зростання – за період, що аналізується, вони зросли, відповідно, на 173 695 тис. грн (+0,92 %), 2 694 410 тис. грн. (+14,1 %) та 966 489 тис. грн. (+4,43 %).

Що стосується ступеня використання платних пасивів, то тут ситуація дещо краща, цей показник знаходився вище нормативного значення протягом всього періоду дослідження (більше 0,9).

Таблиця 1

Аналіз ресурсів ПАТ «ОТПБАНК»

Статті балансу	31.12.2014 рік	31.12.2015 рік	31.12.2016 рік	Горизонтальний аналіз				Вертикальний аналіз		
				Порівняння 2015 року з 2014 роком		Порівняння 2016 року з 2015 роком		Структура на 31.12.14 року	Структура на 31.12.15 року	Структура на 31.12.16 року
				Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ										
Кошти банків та інших фінансових установ	2049472	61984	546	-1987488	-96,98%	-61438	-99,12%	9,83%	0,29%	0,00%
Рахунки клієнтів	14581691	18324933	21802425	3743242	25,67%	3477492	18,98%	69,96%	86,62%	87,80%
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	0	15219	0	15219	100,00%	-15219	-100,00%	0,00%	0,07%	0,00%
Інші зобов'язання	334898	384445	468499	49547	14,79%	84054	21,86%	1,61%	1,82%	1,89%
Субординований борг	2303703	721644	0	-1582059	-68,67%	-721644	-100,00%	11,05%	3,41%	0,00%
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	19269764	19508225	22271470	238461	1,24%	2763245	14,16%	92,45%	92,22%	89,69%
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ										
Акціонерний капітал	2868191	3668186	6186023	799995	27,89%	2517837	68,64%	13,76%	17,34%	24,91%
Акціонерний капітал в процесі реєстрації	799996	2517837	0	1717841	214,73%	-2517837	-100,00%	3,84%	11,90%	0,00%
Несплачений капітал	-10958	0	0	10958	-100,00%	0	0,00%	-0,05%	0,00%	0,00%
Емісійний дохід	14376	405075	405075	390699	2717,72%	0	0,00%	0,07%	1,91%	1,63%
Інший додатковий капітал	1236294	1236294	1236294	0	0,00%	0	0,00%	5,93%	5,84%	4,98%
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу	-5349	-6027	-45483	-678	12,68%	-39456	654,65%	-0,03%	-0,03%	-0,18%
Накопичений дефіцит	-3328105	-6175125	-5221001	-2847020	85,54%	954124	-15,45%	-15,97%	-29,19%	-21,02%
ВСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	1574445	1646240	2560908	71795	4,56%	914668	55,56%	7,55%	7,78%	10,31%
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	20844209	21154465	24832378	310256	1,49%	3677913	17,39%	100,00%	100,00%	100,00%

Таблиця 2

Аналіз ефективності та повноти використання ресурсної бази ПАТ «ОТПБАНК» за 2014-2017 роки

Показники	На 31.12.2014 року, тис. грн.	На 31.12.2015 року, тис. грн.	На 31.12.2016 року, тис. грн.	На 30.09.2017 року, тис. грн.	Абсолютне відхилення 2015 року від 2014 року	Абсолютне відхилення 2016 року від 2015 року	Абсолютне відхилення 2017 року від 2016 року
Доходні активи	18 402 275	19 171 219	21 653 346	23 597 010	768 944	2 482 127	1 943 664
Платні пасиви	18 934 866	19 108 561	21 802 971	22 769 460	173 695	2 694 410	966 489
Сукупні зобов'язання	19 269 764	19 508 225	22 271 470	23 561 614	238 461	2 763 245	1 290 144
Коефіцієнт використання платних пасивів (Доходні активи/Платні пасиви)	0,97	1,003	0,993	1,036	0,031	-0,010	0,043
Коефіцієнт використання зобов'язань (Доходні активи/Сукупні зобов'язання)	0,95	0,982	0,972	1,001	0,028	-0,010	0,029

Таблиця 3

Аналіз ефективності використання залучених ресурсів за період 2014-2017 роки

Показник	На 31.12.2014 року	На 31.12.2015 року	На 31.12.2016 року	На 30.09.2017 року	Абсолютне відхилення 2015 року від 2014 року	Абсолютне відхилення 2016 року від 2015 року	Абсолютне відхилення Шкв. 2017 року від 2016 року
Зобов'язання банку, тис. грн.	19 269 764	19 508 225	22 271 470	23 561 614	238 461	2 763 245	1 290 144
Капітал банку, тис. грн.	1 574 445	1 646 240	2 560 908	3 280 403	71 795	914 668	719 495
Валюта балансу, тис. грн.	20 844 209	21 154 465	24 832 378	26 842 017	310 256	3 677 913	2 009 639
Частка зобов'язань у валюті балансу, %	92,45 %	92,22 %	89,69 %	87,78 %	-0,002	-0,025	-0,019
Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості)	12,24	11,85	8,70	7,18	-0,389	-3,153	-1,514

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Таблиця 4

Аналіз ефективності використання власних ресурсів ПАТ «ОТПБАНК» за 2014-2017 роки

Показник	На 31.12.2013 року	На 31.12.2014 року	На 31.12.2015 року	На 31.12.2016 року	На 30.09.2017 року
Капітал, тис. грн.	4179152	1574445	1646240	2560908	3280403
Чистий прибуток, тис. грн.	-	-3393745	-2848393	954124	667433
ROE (рентабельність власного капіталу)	-	-117,97%	-176,88%	45,36%	22,85%

Зазначене зростання також вплинуло на значення коефіцієнту використання зобов'язань, адже з 2014 по 2017 рік воно постійно зростало, що свідчить про ефективне використання банком в господарському обороті сукупних зобов'язань. Оптимізація ресурсної бази банку повинна здійснюватись за допомогою прийомів лінійного програмування. Причому за основу оптимізації необхідно брати два такі критерії: витратність та стабільність ресурсів. Оптимальною буде така структура ресурсів, коли за наявних умов забезпечуватиметься максимальна стабільність ресурсної бази за її мінімальної відносної вартості. У процесі формування оптимальної ресурсної бази банку насамперед необхідно визначити пріоритети окремих видів ресурсів, для чого здійснюється структурний аналіз ресурсної бази банку. Ефективність оптимізації забезпечуватиметься тільки за умови врахування всіх наявних обмежень на ресурси та можливостей їх залучення [5, 9].

Тому доцільно провести аналіз ефективності використання банком залучених коштів, результати якого представлено в таблиці 3. З даних таблиці 3 видно, що за період, що аналізується, банк дещо збільшив масштаби своєї діяльності. Про це свідчить зростання валюти балансу протягом всього періоду дослідження. Ці зміни відбулися як рахунок зростання зобов'язань, так і нарощування власного капіталу: У той же час рівень фінансової стійкості банку зазнав змін, фінансова стійкість банку знизилась більше, ніж у 1,5 рази, що обумовлено більшим формуванням резервів за зобов'язаннями та активними операціями. Питома вага зобов'язань у загальних джерелах формування ресурсів дещо знизилась і становить на 30.09.2017 – 87,78%, а об'єм зобов'язань протягом 2014–2017 років перевищував об'єм капіталу в середньому в 15 раз.

Ефективність використання власних ресурсів показує показник ROE (показник рен-

табельності власного капіталу банку). В таблиці 4 надано динаміку даного показника за період, що аналізується. За результатами таблиці 4 видно, що через наявність збитків протягом 2014–2015 років рентабельність власного капіталу банку відсутня, проте в 2016 році та за результатом трьох кварталів 2017 року банк отримав прибуток в розмірі 954 124 тис. грн. та 667 433 тис. грн., відповідно, по роках, й, як результат показник ROE в 2016 році становив 45,36 %, що свідчить, що кожна гривня власного капіталу приносить банку 45,36 копійок чистого прибутку. ROE за результатом трьох кварталів 2017 року дорівнює 22,85 %. Не можливо зробити повноцінний висновок про результати 2017 року, оскільки неповна звітність, яка є на сьогодні, може суттєво змінитися на кінець 2017 року. Також, стан ресурсів комерційного банку характеризують показники фінансової стійкості. Вихідні дані для розрахунку представлено в таблиці 5, результати розрахунку представлено в таблиці 6. З наведених у таблиці 6 даних видно, що коефіцієнт надійності (співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %) зростає протягом всього періоду дослідження. Таким чином, банк має високу забезпеченість власним капіталом і, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має достатль своїх, дешевших, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Коефіцієнт фінансового важеля при максимально допустимому співвідношенні 1 : 20 становив на 31.12.2014 року 12,24, й знизився до рівня 7,18 на 30.09.2017 року. Це свідчить також про те, що банк дещо знизив активність щодо залучення вільних коштів на грошовому ринку, через високе забезпечення власними.

Таблиця 5

Вихідні дані для розрахунку показників фінансової стійкості

Назва показників	31.12.2014 року	31.12.2015 року	31.12.2016 року	30.09.2017 року
Власний капітал (К)	1574445	1646240	2560908	3280403
Засновницький (акціонерний) капітал (Какц)	2868191	3668186	6186023	6186023
Залучені кошти (Зк)	19269764	19508225	22271470	23561614
Активи загальні (Аз)	20844209	21154465	24832378	26842017

Показники фінансової стійкості ПАТ «ОТПБАНК»

Назва показника	31.12.2014 року	31.12.2015 року	31.12.2016 року	30.09.2017 року	Оптимальне значення
Коефіцієнт надійності	8,17 %	8,44 %	11,50 %	13,92 %	Не менше 5 %
Коефіцієнт «фінансового важеля»	12,24	11,85	8,70	7,18	У межах 1 : 20
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	7,55 %	7,78 %	10,31 %	12,22 %	Не менше 10 %
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	7,27	5,77	4,01	4,34	12,0–15,0

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів дещо зростає за аналізований період 7,5 % до 12,22 % за оптимального значення не менше 10 % і підтверджує вище встановлену тенденцію його високої ролі.

Що стосується коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношенні 12,0–15,0 разів він постійно скорочувався.

Таким чином, крім коефіцієнта мультиплікатора капіталу, всі основні показники взяті для аналізу фінансової стійкості банку, мають тенденцію до поліпшення. Звідси можна зробити висновок, що фінансова стійкість банку достатньо забезпечена його капіталом і останній може захищати банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в близькому майбутньому.

Нажаль, через недостатність вихідних даних, в статті неможливо провести аналіз нормативів, що характеризують стан ресурсів банківської установи, що досліджується.

Отже, за період дослідження банк має падіння показника фінансового важеля, при цьому показники використання платних пасивів та зобов'язань зростають, показник рентабельності власного капіталу зростає за рахунок отримання прибутку, починаючи з 2016 року. Також необхідно зауважити, що стрімке зростання прибутку банку, а як результат й показника рентабельності, відбувається при одночасному «переливі» у ресурсах ПАТ «ОТПБАНК» за період, що досліджується. Тому в статті пропонується розробити та застосувати моделі кореляційно-регресійного аналізу визначення впливу ресурсної бази на прибуток банку.

Фінансова стійкість банківської системи та її сталий розвиток багато в чому визна-

чаються стабільністю й достатністю ресурсної бази банку. До того ж ресурсне забезпечення має безпосередній вплив на діяльність самого комерційного банку, оскільки від структури ресурсів та їх обсягу безпосередньо залежать масштаби активних операцій банку, а отже, й фінансовий результат банку (прибуток або збиток), що є запорукою його успішного функціонування. Найчастіше економічні процеси описують за допомогою кількісних співвідношень, які складають економіко-математичну модель об'єкта, тоді як у фінансовій сфері найбільшого поширення набули інформаційні кореляційні моделі. В основі цих моделей лежить регресійна залежність між факторними та результуючими ознаками. Вони дають змогу встановити кількісний взаємозв'язок між системами вхідних та вихідних економічних показників досліджуваного об'єкта на основі аналітичних співвідношень [1]. Для багатфакторних моделей, за допомогою яких буде визначено вплив складових ресурсної бази банку на його фінансовий результат, доцільно використовувати методи множинного кореляційно-регресійного аналізу. Цей вид аналізу дає змогу не тільки здійснити оцінку реальності впливу факторів, але й визначити інтенсивність (імпульс) їх впливу на результативний показник діяльності банків – чистий прибуток.

Основною метою будь-якого комерційного банку є отримання прибутку. Фінансова криза негативно позначилася на результатах діяльності усієї банківської системи України, зокрема ПАТ «ОТПБАНК». Так, за період, що аналізувався, зафіксовано від'ємний фінансовий результат діяльності в 2014 та 2015 роках (–3 393 745 тис. грн. та –2 848 393 тис. грн.). Отже така негативна ситуація змушує керівництво банку шукати

альтернативні шляхи підвищення рівня прибутковості, використовуючи різні джерела. Одним з таких джерел є стабільна та зростаюча ресурсна база банків. Так, протягом 2016–2017 років банк збільшив власний капітал за рахунок збільшення акціонерного капіталу. Це дає підстави стверджувати, що банк має потенційні резерви для збільшення обсягів активних операцій та забезпечення прибутковості своєї діяльності. Для цього в статті пропонується визначити ступінь взаємозв'язку структури ресурсної бази банку та його фінансового результату.

З метою виявлення ступеня впливу основних складових ресурсної бази банку на чистий прибуток банку буде проведено кореляційно-регресійний аналіз та побудовано економіко-математичну модель. Кореляційно-регресійний аналіз є побудовою та аналізом економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії (рівняння кореляційного зв'язку), що виражає залежність результативної ознаки від однієї або кількох ознак-факторів і дає оцінку міри щільності зв'язку. Правильне застосування кореляційних методів дає змогу зрозуміти глибинну сутність процесів взаємозв'язків. Кореляційні зв'язки виявляються не в кожному окремому випадку, а в середньому для багатьох випадків. У цих зв'язках між причиною і наслідком немає повної відповідності, а спостерігається лише певне співвідношення. Особливості кореляційних зв'язків пород-

жують у теорії кореляції два завдання: визначити теоретичну форму зв'язку (регресійний аналіз) і виміряти щільність зв'язку (кореляційний аналіз). Перше полягає в тому, щоб знайти форму функціонального зв'язку, яка найбільшою мірою відповідає сутності кореляційної залежності. Друге полягає в тому, щоб виміряти за допомогою спеціальних показників те, якою мірою кореляційний зв'язок наближається до зв'язку функціонального [4].

Для визначення впливу ресурсної бази ПАТ «ОТПБАНК» на його чистий прибуток в авторах пропонується обрати такі фактори:

- кошти банків та інших фінансових установ;
- строкові кошти клієнтів (юридичних та фізичних осіб);
- кошти клієнтів на вимогу;
- субординований борг;
- акціонерний капітал.

До складових віднесено субординований борг та акціонерний капітал, оскільки під час одночасного зменшення (й в подальшому відсутності субординованого боргу) відбувається суттєве зростання акціонерного капіталу та чистого прибутку банку. Комплексну взаємодію всіх факторів (X_1, X_2, \dots, X_n) з результативним показником (Y) можна описати рівнянням лінійної багатофакторної регресії такого виду:

$$Y = a_2 + b_1 \times x_1 + b_2 \times x_2 + b_3 \times x_3 + b_4 \times x_4 + b_5 \times x_5, \quad (1)$$

де Y – розмір квартального прибутку банку;

x_1 – кошти банків та інших фінансових установ;

x_2 – строкові кошти клієнтів;

x_3 – кошти клієнтів на вимогу;

x_4 – субординований борг;

x_5 – акціонерний капітал.

В таблиці 7 надано вихідні дані для проведення аналізу в квартальній динаміці.

Використовуючи дані в щоквартальній

динаміці за 2014–2017 роки для ПАТ «ОТПБАНК», що представлено в таблиці 7, побудовано регресійну модель лінійного типу як більш доречну і зрозумілу залежності фінансового результату (Y) від факторів ($X_1 - X_5$).

За допомогою табличного процесора Excel здійснена процедура регресійного аналізу, результат якого представлено в таблиці 8.

Вихідні дані для проведення аналізу

Дата	Квартальний чистий прибуток, у	Кошти банків, Х1	Строкові кошти клієнтів, Х2	Кошти клієнтів до запитання, Х3	Субординований борг, Х4	Акціонерний капітал, Х5
31.03.2014 року	-678 447	482 021	4 673 355	4 864 105	1569388	2 868 191
30.06.2014 року	-316 864	86	5 616 779	5 846 035	2 345 216	2 868 191
30.09.2014 року	-315 816	86	6 301 413	7 701 726	2 529 199	2 868 191
31.12.2014 року	-2 082 618	473 335	6 422 437	8 159 254	2 303 703	2 868 191
31.03.2015 року	-1 114 547	1 172 271	7 472 591	9 133 167	3 457 492	2 868 191
30.06.2015 року	127 329	87	7 172 699	9 507 997	1 748 650	3 666 186
30.09.2015 року	-288 912	35 105	7 325 417	10 116 051	1 723 419	3 666 186
31.12.2015 року	-1 572 263	61 984	7 602 049	10 722 884	721 644	3 666 186
31.03.2016 року	327 269	50 788	7 392 207	11 562 170	754 322	3 666 186
30.06.2016 року	144 078	14 074	5 956 795	13 258 673	748 296	6 186 023
30.09.2016 року	402 843	562	5 800 634	14 201 553	780 736	6 186 023
31.12.2016 року	79 934	546	5 730 461	16 071 964	0	6 186 023
31.03.2017 року	279 492	45 549	6 186 416	16 726 237	0	6 186 023
30.06.2017 року	65 406	518	5 448 198	16 344 595	0	6 186 023
30.09.2017 року	322 535	80 529	5 899 122	16 789 809	0	6 186 023

Таблиця 8

Регресійна статистика

Показник	Значення
Множинний R	0,730807
R-квадрат	0,534079
Нормативний R-квадрат	0,275233
Стандартна похибка	638348,4
Спостереження	15

Таблиця 9

Результати кореляційно-регресійного аналізу

Показники	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	R-Значення	Нижнє 95 %	Верхнє 95 %	Нижнє 95,0 %	Верхнє 95,0 %
У-перетин	-1 583 200	2 232 055,63	-0,709301	0,4961	-6 632 461	3 466 060,708	-6 632 460,55	3 466 060,708
Змінна Х 1	-1,08875	0,74438274	-1,462621	0,177596	-2,77266067	0,595160822	-2,77266067	0,595160822
Змінна Х 2	-0,066334	0,31371657	-0,211444	0,033721	-0,776009766	0,643342615	-0,77600977	0,643342615
Змінна Х 3	0,0222917	0,18834104	0,1183579	0,049834	-0,403765369	0,448348683	-0,40376537	0,448348683
Змінна Х 4	0,2563638	0,3746164	0,6843368	0,510998	-0,591077402	1,103804946	-0,5910774	1,103804946
Змінна Х 5	0,2943026	0,47958209	0,6136646	0,554628	-0,790587487	1,379192627	-0,79058749	1,379192627

Використовуючи масив даних з фінансової звітності протягом досліджуваного періоду, який було наведено у таблиці 7, було

знайдено всі параметри та побудовано регресійну залежність прибутку від обраних факторів:

$$Y = -1\,583\,200 - 1,00075 \times x_1 - 0,066334 \times x_2 + 0,0222917 \times x_3 + 0,2563638 \times x_4 + 0,2943026 \times x_5,$$

Перевірка адекватності всієї моделі здійснювалася з використанням F-критерію Фішера, значущості коефіцієнтів регресії за допомогою t-критерію Стьюдента. Вона вказує на наявність залежності між змінними статистичного зв'язку. Згруповані результати регресійної статистики представлені у таблиці 9.

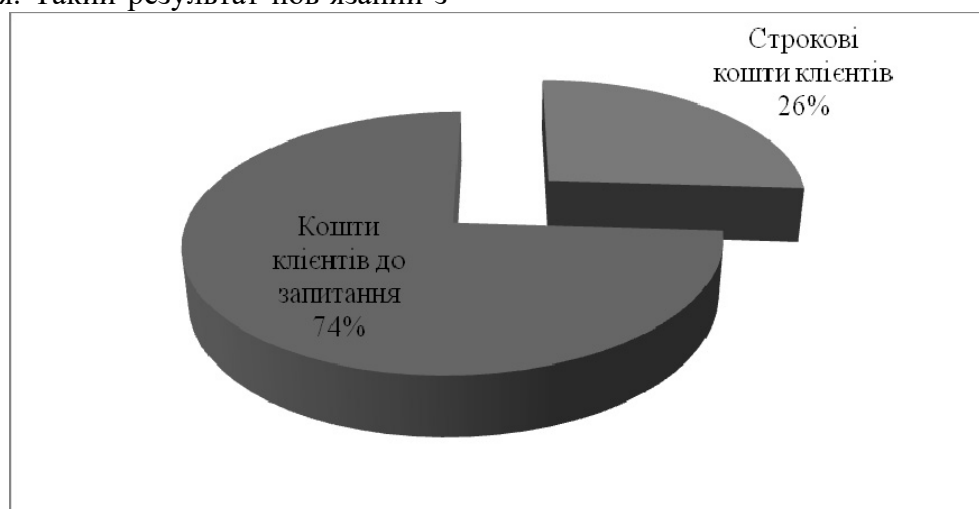
Наступним етапом регресійно-кореляційного аналізу є визначення факторів, що мають найбільший вплив на кінцевий результат – прибуток банку. Визначено це буде за показником р-значення. Видно, що р-значення строкових коштів клієнтів (0,033721) та коштів клієнтів до запитання (0,049834) менше, ніж 0,05, а коштів інших банків (0,177596), субординованого боргу (0,510998 та акціонерного капіталу (0,554628) більше, ніж 0,05. Тобто перші два фактори є значущими, а останні три – ні.

Тож за результатами проведеного дослідження впливу компонентів ресурсної бази ПАТ «ОТПБАНК» на фінансовий результат його діяльності з використанням моделі кореляційно-регресійного аналізу визначено, що найбільший вплив на кінцевий результат мають два фактори, а саме строкові кошти клієнтів та кошти клієнтів до запитання. Такий результат пов'язаний з

тим, що банк прагне забезпечити стабільність ресурсної бази та можливість її легкого прогнозування. В разі необхідності швидкого, оперативного отримання коштів банк вдається до отримання коштів на міжбанківському ринку, залученню коштів акціонерів.

Проведений аналіз ресурсів досліджуваного банку та запропонована модель, що можна використати для прогнозування прибутку, як основного результату діяльності банку, дає можливість запропонувати оптимальну модель банківських ресурсів з можливістю прогнозування прибутку банку. Подальші дослідження мають бути спрямовані в напрямі визначення впливу структури ресурсної бази банку (зокрема співвідношення строкових коштів клієнтів та коштів клієнтів до запитання) на фінансовий результат ПАТ «ОТПБАНК».

З зазначених складових Х2 та Х3 є найвпливовішими факторами, пропонується обрати Х1, Х4 та Х5 на рівні даних на 30.09.2017 року. Пропонується провести сценарний аналіз прибутку банку за умови зміни співвідношення строкових коштів та коштів клієнтів до запитання. Так, співвідношення даних складових на 30.09.2017 року представлено на рисунку 1.

Тож з рисунка

Рис. 1. Структура коштів клієнтів на 30.09.2017 року його портфелю

ля відбувся явний перекид в бік коштів клієнтів до запитання.

В роботі пропонується розглянути сценарії зміни чистого прибутку за 4-й квартал 2017 року за умови, що всі складові залишаться незмінним, окрім зміни співвідно-

шення коштів клієнтів до запитання та строкових коштів клієнтів. В таблицях 10 та 11 розглянуто 2 сценарії, що передбачають зростання (сценарій 1) та падіння (сценарій 2) коштів клієнтів до запитання на 1 %.

Таблиця 10

Результати прогнозу за сценарієм 1 (зростання X2 на 1 %)

Сукупні кошти клієнтів	30.09.2017 року		Сценарій 1.1		Сценарій 1.2		Сценарій 1.3	
	22 688 931		22 688 931		22 688 931		22 688 931	
Частка	X2	X3	X2	X3	X2	X3	X2	X3
	26 %	74 %	27 %	73 %	28 %	72 %	29 %	71 %
X1 - Кошти банків	80 529		80 529		80 529		80 529	
X2 - Строкові кошти клієнтів	5 899 122		6 126 011		6 352 901		6 579 790	
X3 - Кошти клієнтів до запитання	16 789 809		16 562 920		16 336 030		16 109 141	
X4 - Субординований борг	0		0		0		0	
X5 - Акціонерний капітал	6 186 023		6 186 023		6 186 023		6 186 023	
У - Рішення (прибуток)	132 649		112 541		92 433		72 325	

Таблиця 11

Результати прогнозу за сценарієм 2 (падіння X2 на 1 %)

Сукупні кошти клієнтів	30.09.2017 року		Сценарій 2.1		Сценарій 2.2		Сценарій 2.3	
	22 688 931		22 688 931		22 688 931		22 688 931	
Частка	X2	X3	X2	X3	X2	X3	X2	X3
	26 %	74 %	25 %	75 %	24 %	76 %	23 %	77 %
X1 - Кошти банків	80 529		80 529		80 529		80 529	
X2 - Строкові кошти клієнтів	5 899 122		5 672 233		5 445 343		5 218 454	
X3 - Кошти клієнтів до запитання	16 789 809		17 016 698		17 243 588		17 470 477	
X4 - Субординований борг	0		0		0		0	
X5 - Акціонерний капітал	6 186 023		6 186 023		6 186 023		6 186 023	
У - Рішення (прибуток)	132 649		152 758		172 866		192 974	

Так, проведені розрахунки, що представлені в таблицях 10 та 11 свідчать про те, що в разі збільшення строкових коштів клієнтів відбудеться закономірне падіння чистого прибутку банку за умови незмінності всіх інших складових ресурсної бази. Проте зменшення суми строкових депозитів з кроком 1 % показало, що прогнозний чистий прибуток зростатиме. Тож на сучасному етапі банку можна впровадити політику нарощування суми депозитного портфеля за рахунок коштів клієнтів до запитання. Це не суперечить, перш за все, бажанню українських клієнтів, оскільки клієнти, що розміщують свої кошти на рахунках в банку переважно за можливість дострокового їх повернення, й розміщують ресурси, як ресурси до запитання. Тож можна зробити висновок, що побудована модель дала змогу

визначити фактори, що спричиняють найбільший вплив на фінансовий, а саме строкових коштів клієнтів та коштів клієнтів до запитання. Подальші прогнози можуть бути спрямовані в напрямі визначення впливу структури ресурсної бази банку (зокрема співвідношення строкових коштів клієнтів та коштів клієнтів до запитання) на фінансовий результат ПАТ «ОТПБАНКА».

Література

1. Алілуйко М. С. Сучасні тенденції формування ресурсної бази банків / М. С. Алілуйко // Вісник Університету банківської справи Національного Банку України. – 2014. – №1. – С. 159–163.
2. Волкова Н. І. Удосконалення управління залученими депозитними ресурсами банку / Н. І. Волкова. // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2016. – №1. – С. 53–59.
3. Вядрова І. М. Системний підхід в управлінні

залученими ресурсами банку / І. М. Вядрова, В. Є. Волохата // Економіка та держава. – 2014. – №10. – С. 43–48.

4. Жмурко Н. В. Оцінка ресурсного потенціалу комерційних банків України в умовах фінансової кризи / Н. В. Жмурко, З. С. Милянник // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – №13. – С. 114–117.

5. Ігнатишин М. В. Ресурсна база комерційних банків та її роль у механізмі розвитку банківського бізнесу / М. В. Ігнатишин // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2017. – №1. – С. 205–209.

6. Коваленко М. О. Джерела формування ресурсів банку та особливості цього процесу на різних етапах економічного розвитку / М. О. Коваленко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – №3. – С. 212–216.

7. Кудряк Ю. В. Аналіз методів мобілізації фінансових ресурсів банками в сучасних умовах роз-

витку / Ю. В. Кудряк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – №23. – С. 268–274.

8. Онищенко Ю. І. Чинники формування власного капіталу банків України / Ю. І. Онищенко, Т. С. Гребенщикова // Гроші, фінанси і кредит. – 2016. – №2. – С. 525–530.

9. Рудянова Т. М. Управління ресурсами банківської установи шляхом оптимізації структури балансу / Т. М. Рудянова, О. О. Рубцова // Бізнесінформ. – 2014. – №5. – С. 140–144.

10. Русинко М. К. Сучасні тенденції та особливості процесу формування банківських ресурсів вітчизняними банківськими установами у посткризовий період / М. К. Русинко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – №254. – С. 265–271.

11. Фурсова В. А. Формування ресурсної бази комерційних банків: сучасний стан і перспективи розвитку / В. А. Фурсова, М. О. Капелюшна // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии. – 2011. – №50. – С. 118–124.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВЛИЯНИЯ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ НА ПРИБЫЛЬ БАНКА

*Н. В. Валенюк, старший преподаватель, А. А. Субботина, ассистент,
Национальная металлургическая академия Украины*

В статье проведен анализ ресурсов ПАО «ОТПБАНК». Оценена эффективность их использования за последние три года. Предложено определение влияния ресурсной базы на прибыль банка с использованием модели корреляционно-регрессионного анализа. По результатам построенной модели рассчитан прогноз структуры ресурсов ПАО «ОТПБАНК». Сделан вывод, что построенная модель позволила определить факторы, которые вызывают наибольшее влияние на финансовый результат, а именно срочные средства клиентов и средства клиентов до востребования. Дальнейшие прогнозы могут быть направлены на определение влияния структуры ресурсной базы банка (в частности соотношение срочных средств клиентов и средств клиентов до востребования) на финансовый результат ПАО «ОТПБАНК».

Ключевые слова: ресурсы банка, прибыль банка, срочные средства клиентов, средства клиентов до востребования, модели корреляционно-регрессионного анализа, структура ресурсной базы банка.

DETERMINATION OF THE INFLUENCE OF THE RESOURCE BASE ON THE BANK PROFIT

*N. V. Valeniuk, Senior Lecturer, H. O. Subotina, Assistant Lecturer,
National Metallurgical Academy of Ukraine*

The resources of PJSC «OTPBANK» are analyzed. The effectiveness of their use over the past three years is evaluated. The determination of the influence of the resource base on the profit of the bank using the correlation-regression analysis model is proposed. According to results of the constructed model, the forecast of the resources structure of PJSC «OTPBANK» is calculated. It was concluded that the built-in model makes it possible to determine factors that have the greatest impact for the financial result, namely, term deposits of clients and clients' money on demand. Further forecasts may be aimed at determining the impact of the structure of the bank's resource base (in particular, the ratio of term deposits and clients' money on demand) on the financial result of PJSC «OTPBANK».

Keywords: bank resources, bank profit, term deposits, clients' money on demand, model of correlation-regression analysis, structure of the bank's resource base.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Ковальчуком К. Ф. Надійшла до редакції 07.11.17.